

Bona tarda,

Tot aquest setembre he estat tancant el meu despatx de la facultat i estic repassant, donant o, quina pena!, llençant els centenars de llibres i articles acumulats amb els anys. M'adono, més que mai, de quantes coses em queden per aprendre! Aquestes setmanes em sento com un escafandrista que, des del fons del mar, a poc a poc, perquè es pugui acostumar a la nova pressió, puja a la superfície de l'aigua.

Kierkegaard, el gran pensador danès, deia que la vida es viu mirant endavant i s'entén mirant enrere. I això és el que m'ha passat quan, mirant el retrovisor de la vida, valoro els més de trenta-cinc anys que he treballat per a la Universitat de Barcelona.

Vaig aprendre dels pares a ser conscient de la complexitat i la injustícia socials del meu país, començant pels barris de barraques de Barcelona que ens ensenyaven els diumenges al matí. ¿Com oblidar que un 1% de la població mundial posseeix gairebé un 63% de la riquesa del planeta? No debades el pare va ser un idealista pioner de la sociologia a Catalunya i la mare, una valenta treballadora social dedicada als alcohòlics i a les víctimes de la malaltia de Hansen.

El 1988, jo era professor a la Universitat Autònoma de Bellaterra, i feia poc temps que havia tornat de dos anys d'estudi de la sociolingüística als Estats Units. En aquells moments, jove com era, aprenia també a ser pare amb dues filles menudes i una tercera que s'afegiria després.

Aleshores, Antoni Maria Badia i Margarit i Joan Solà, de la nostra secció de Lingüística Catalana em van telefonar:

Em van convidar a treballar a la nostra facultat per a substituir l'insubstituïble i enlluernador Lluís Vicent Aracil.

Des d'aleshores m'he pogut dedicar amb llibertat a la meva passió des de molt jove: els aspectes socials de les llengua, sempre allunyat del reduccionisme individualista o psicologista, sempre enderiat per la interfície entre les ciències socials i les ciències del llenguatge.

M'han deixat, m'heu deixat, ser una mica excèntric, a les fronteres de l'anomenada àrea de coneixement, una mica dispers, eclèctic i impur potser, resseguint l'obra de Weinreich, de Weber, de Goffman, de Berger, de Fasold, de Cooper, de Shuy, de Woolard, de Bourdieu, d'Estruch, resseguint la feina exemplar de les bones amigues romanistes alemanyes enamorades pel català i, per descomptat, resseguint la nostra tradició sociolingüística dels països de llengua catalana: Aracil, Ninyoles, Ventura, Ros, Vallverdú, Torres, Reixach, Bastardes, Vila, , Marí, Strubell , Pujolar, Branchadell, Bretxa, Flors-Mas, Sorolla, Comajoan Sendra...(i disculpeu: no puc ni pretenc ser exhaustiu).

En moltes de les meves primeres classes, en començar amb il·lusió un nou curs, sovint he comparat la nostra feina de professors i investigadors universitaris amb la tasca d'un guia de bus turístic d'una gran ciutat, amb la seva heterogeneïtat infinita de carrers, de barris i de places per a descobrir. Les nostres llengües també són un món immens per a desentranyar. El guia d'un bus turístic, com nosaltres professors, tria i aconsella una ruta per als viatgers, per als estudiants. Però cadascun d'ells, cada estudiant, ha d'investigar independentment i autònoma la immensitat heterogènia de les llengües i trobar-hi nous secrets i misteris.

Confio haver estat un guia de bus turístic que hagi sabut invitar a escodrinyar l'univers de les llengües. He intentat investigar i ensenyar la sociolingüística amb professionalitat i espero haver estat una baula més dins la tradició tan rica de la nostra facultat.

Estic molt agraït a tots aquells amb qui he compartit el camí tots aquests anys i m'han donat suport amb generositat, especialment quan he estat malalt. En primer lloc agraït a les dones de la meua vida: sobretot a la Montserrat, la Judit, la Marta i la Núria, al Grup d'Estudi de la Variació, en especial als promotors dels CLUBS, al CUSC que ha estat un exemple de continuïtat i treball en equip, a les Comissions de Política Lingüística i Cultural tant de la UB com de la Facultat (un record especial per a Jesús Tuson), a Linguapax, L'Organització pel Multilingüisme, a la Societat Catalana de Sociolingüística i, esclar, als estudiants, becaris i tècnics de recerca de totes les promocions per la seva creativitat i la seva empenta juvenils i a tot el personal tècnic, de gestió i d'administració i serveis... A tots, avui, en aquest dia tant especial per a mi, a tots i de tot cor moltes gràcies!

Encara no sé a què dedicaré el meu temps relativament lliure de jubilat. El que sé segur és que no enyoraré la burocràcia universitària que tant s'ha magnificat últimament... Estic segur per l'experiència que em donen els anys (más sabe el diablo por viejo que por diablo) que més burocràcia no significa més qualitat.

El que sé segur és que sigui on sigui, ajudant una mica a pujar els meus set nets, cuidant els vells amics, fent caminades o visitant el cardiòleg, continuaré escoltant com parla la gent, com un tafaer impenitent. Sobretot, si la salut ho permet, continuaré doncs essent un curiós embadalit per la diversitat cultural i lingüística i continuaré compromès amb la meua aspiració a un món on les llengües serveixin per viure i conviure.

Per acabar permeteu-me, permetin-me, una breu informalitat sobre la meva família.

Al meu calaix del despatx a la facultat, des del primer dia que vaig començar a ser professor en aquesta santa casa he guardat aquest puro. En aquest puro apareix escrit: “especial para el doctor Boix”. L’hi van oferir al meu avi Josep Maria Boix quan era catedràtic i degà de dret a l’Autònoma republicana dels anys trenta en aquest mateix edifici, qui sap si també en aquesta mateixa aula. L’avi Josep Maria va ser director general de la Caixa de Pensions, quan encara no era un banc com ara, durant la guerra civil en territori republicà i, per això, els franquistes el van condemnar en un Consell de Guerra i el van depurar i expulsar tant de “la Caixa” com de la nostra universitat. Davant aquesta injustícia, el meu avi va ser sempre un exemple de dignitat i d’esperit de conciliació.

Aquest puro guardat al meu calaix ha estat doncs per a mi una mena de petit talismà que m’animava en la feina i m’encoratjava a ser un professor digne. Avui que tanco la meva etapa de professor universitari, sé que deixo en bones mans les meves dèries de sociolingüista. Estic segur que les noves generacions em superaran, ens superaran.

Una salutació i una abraçada a tots. I novament, moltes gràcies per la confiança!

Emili Boix Fuster

Universitat de Barcelona, 30 de setembre del 2024.